

govorom, z višepastirskim blagoslovom in z darom 100 K, je poslal „Prečastitemu, prevzvišenemu gospodu knezu in škofu lavantinskemu“ naslednje pismo: V Tolminu dne 9. julija 1915.

Prevzvišeni knezoškof! Milostljivi Nadpastir!

Gotovo se še spominjate, Prevzvišeni, dekana tolminskega ob zadnjem birmovanju v gornjegradske dekanatu. Tudi jaz ne bom pozabil nikdar prijetnih dni, katere sem preživel v Vaši družbi, Prevzvišeni, in v družbi Vaše častite in ugledne duhovščine. Kako me je ganila Vaša gorečnost, Prevzvišeni, za svoje vernike in očetovska ljubezen do svoje duhovščine! Vsemogočni Bog ohrani Vašo Prevzvišenost še mnogo let v trdni vezi s svojo duhovščino in s svojimi verniki!

Sprejmite, Prevzvišeni, mojo najsrčnejšo zahvalo za prijaznost, s katero ste me sprejeli Prevzvišeni in me pred vsemi odlikovali!

Počastujem se Vam sporočiti, Prevzvišeni, da sem se vrnil v Tolmin. Skrb za svoje vernike mi ni dala miru, dokler se nisem vrnil. Pretečeno nedeljo 4. t. m. prišel sem do Sv. Lucije in prav, ko sem šel po cesti, prileteli so od sovražne strani šrapneli v pozdrav. V župnišču pri Sv. Luciji pa sem opazoval, kako naši odzdravljajo sovražnika; to je bilo bobnanje in šviganje topov in šrapnelov sem in tja; pri Sv. Luciji je bilo v soboto porušenih več hiš. Na potu proti Tolminu sem šel po jako nevarnih mestih, katere sovražnik vedno obstreljuje, konečno sem prišel v Tolmin, kjer so šli maloštevilni verniki ravno od pop. službe božje in koj na to so naznanjali sovražni šrapneli, da je prišel dekan domov. V župnišču so vojaki ter imajo telefonsko postajo. V Tolminu samem ni vojakov, hiše večinoma zaprte, nekatere poškodovane, in ako ne bi topovi vedno nad našimi glavami bobneli, bi človek niti ne vedel, da je vojska. V bližini pol do enega kilometra strašno streljanje pušk, strašni boji, strašna smrt, a mi v Tolminu ne vidimo nič, ker je vse skrito. Govori se o strašnih bojih, a mi se niti ne zmenimo; ljudje hodijo v cerkev, po cesti, na polje, od obeh strani pa nad glavami švigajo kroglice topov. Sicer pa smo prepričani, da bo zmaga na naši strani; čez Sočo sovražnik ne pride; vsaj tako pravijo vojaki.

Sinoči (četrtak) sem pokopal častnika, rodom Hrvata, ki je padel na Krnu; osem ur so njegovo truplo nosili do Tolmina.

Naznanjam Vam, Prevzvišeni, da ostanem tu do skrajnosti in se umaknem le do bližnje duhovnije; tudi mislim sedaj obiskovati dekanijo vsaj v duhovni jah, kjer ni nevarnosti.

Z današnjo pošto se držnem poslati Vaši Prevzvišenosti „Necrologium“ in „Index“ goriške nadškofije s prošnjo, da blagovolite sprejeti obe knjižici kot skromen spomin „Schusterpfarrerja“ in gluhostega dekana tolminskega!

Sprejmite, Prevzvišeni, izraz moje najsrčneje zahvale, največjega spoštovanja!

V imenu Jezusovem pozdravlja Vašo Prevzvišenost preudani Ivan Rojec, dekan.

Občudujmo previdnost božjo.

V Gorici so se dogodili, kakor poroča „Novi čas“, zadnje dni ti-le dogodki:

Redovnica moli pred Najsvetejšim v stranskem koru. Ko je že dolgo molila, se preloži — sama ne ve zakaj — k drugemu oknu. Še ni bila tam, kar počasi sovražni šrapnel in smrtonosno železje se zarije v tla ravno na tistem mestu, kjer je ona prej klečala. Ko bi bila ostala tam, bi bila na mestu mrtva.

Zopet druga redovnica-usmiljenka gre popoldne počivat, ker jo čaka ponočna služba pri ranjenih vojaki. Sama ni vedela zakaj, a zgodilo se je samo tisti dan, da se vleže ne v svojo iastno, ampak v posteljo svoje tovarišice. Kmalu na to predere šrapnel njeno posteljo in tla pod posteljo. Ušla je gotovi smrti.

Krščanski gospod se pelje po opravku iz Gorice. Tik mesta se je razpočil sovražni šrapnel ravno nad njegovo glavo ter sopal svojo morilno vsebino na vse strani. V tisti nevarnosti vzdihne: „Jezus, Marija, varujta me!“ In glej čudo! Ne gospođa, ne konja ni zadela niti ena kroglica, če tudi je okoli in okoli voza kar deževalo iz razpočenega šrapnela.

Vse to se je zgodilo te dni v mestu Gorica.

Slabo ravnanje Italijanov.

Vest o umoru častiljivega dekana v Kobaridu viteza Jurija Peternela se še vedno vzlic nekaterim preklicom vzdržuje. „Popolo d'Italia“ poroča z dne 10. m. m., da kobaridski župnik ni bil edini svojega poklica, ki je bil ustreljen. Tudi so Italijani ustrelili v Kobaridu mladega slovenskega fantiča, ki kar ni mogel verjeti na smrtno obsodbo in je do konca jokaje zatrdel, da je nedolžen. Italijanski listi surovo pripomnijo, da se nič ni kaj viteško obnašal. Gospodje Lahoni pa so se, ko so nedolžnega fantička umorili!

Zrtev živinskega postopanja Italijanov postal je tudi neki deček iz Ločnika. Njegov oče je moral gledati, ko deček umira in mu ni smel pomagati. Potem ko je deček umrl, je oče dobil povelje, da ga pokoplje na vrtu svoje hiše kakor psa.

Tudi na Furlanskem so se Lahl grozovito obnašali. V Koprivi pri Gorici so tirali častiljivega župnika od sv. maše proč uklenjenega v laško ujetništvo. Istotako ravnaajo z vsemi župniki, ki se protivijo moliti pri sv. maši za zmago italijanske armade in za

zdravje podlega verolomca in krivoprišeznika, laškega kralja.

Proti Italijanu gre vse z velikim navdušenjem.

Ivan Resnik iz Podsrede pri Rajhenburgu, ki je kot infanterist 87. pešpolka bil prideljen h kolesarskemu bataljonu pri oddelku strojnih pušk, piše svoji materi dne 28. junija:

Vesel in srečen sem, da sem še zdrav. Gotovo Vas zanima, kako se mi godi. Odkrito povedano: kakor na bojnem polju. Tukaj ni nikdo izvzet, nikdo ne uživa dobrot, vse enako trpi od najvišjega do najnižjega. Sicer pa gre meni čisto dobro. Včasih malo lačen, utrujen, žejen, pa to se vse iz ljubezni do Boga in mile domovine lahko preneha. Pride pa zopet čas, ko imamo vsega dovolj: piti, jesti in počitek. Glavno je, da smo še zdravi in da nas polentarske granate in šrapneli ne najdejo, akoravno jih veliko pošljejo sem. Navadno padajo sovražne kroglice le tam, kjer naših vojakov ni. Kako prijetno je gledati, ko tako dragi strelji padajo le v prazno kamenje. Tukaj je bilo dosedaj še vse sovražnikovo prizadevanje brez uspeha. Kako se Vam doma godi, si lahko predstavljam sam: dela preveč, pomoči pa premalo. Le tolažite se z zaupanjem na Boga!

Tako zmagoslavno kakor grejo sedaj naši na severu naprej, bi bili res kmalu vsi doma, da nas ne bi bila ta hinavska laška družal zahrbno napadla. A sedaj moramo pa še s temi lopovi obračunati. Proti Italijanom gre vsak Slovenec z navdušenjem v boj, saj je znano, da je Lah že od nekdanj eden najboljši zagriženih narodnih nasprotnikov slovenstva. Italijani so se vedno bratili s tistimi, ki so hoteli Slovence ugonobiti. Italijani so tako dolgo čakali z vojsko, ker so mislili, da je Avstrija že opešala, a zelo so se uračunali. Kakor vse kaže, ostanemo zmagovalci na severu kakor na jugu. Vsak slovenski vojak bo napel vse svoje sile do najvišje stopinje, da pripomore do popolnega poraza temu zahrbtadžu. Zaupajmo v Boga, da pravica pride na površje, mi pa na zeleno vejo in podlegli bodo vsi naši sovražniki, akoravno jih je toliko, da skoro ne vemo, koliko.

Stati moramo večji del po vsej meji, mož pri možu, častiti jih s strelji in pehati z bajoneti. Najhujše, kar je tukaj, je žeja. Vročje je zelo, vode pa ni nikjer dobiti, po dve uri daleč jo vozimo na bojno črto. Vodstvo čet skrbi za vse, kolikor je največ mogoče. Zadnje dni je sovražnik naše postojanke tukaj kar obsipaval s kroglicami. Vendar vseeno ne pride naprej. Naša izvrstna artilerija ne strelja mnogo zastoni. Jaz sem sedaj pri trenu, kjer ni zame nič naravnega. V božje in Marijino varstvo sem se izročil, naj se zgodi, kar mi je Bog odločil.

V molitev se priporoča, ter iskrene pozdrave pošilja Vaš udani sin in brat Ivan.

Lahi slabo merijo.

Iz pisma naših vojakov, ki se borijo na južnem bojišču, je razvidno, da so Lah zelo slabi strelci. V naslednjem navajamo kroje pisma naših črnovojnikov, ki nam to potrjujejo:

Jožef Draž, posestnik v St. Ilju v Slov. goricah, ki služi kot črnovojnik pri železniški varnostni stotnji na skrajnem južnem krilu ob Soči, piše dne 8. julija svojemu prijatelju: Pri meni se je že mnogo spremenilo. Železniška straža se je spremenila v strašno bojno polje. Ta kruti sovražnik je mislil, da nas bo kar pohrustal, pa se je močno zmotil. Njegovih topov se prav veliko ne bojimo, dasiravno včasih tako grmijo, da se kar zemlja tresse. Ima pa jako slabe topeve, ker tako malo zadene. Toliko, koliko je že Italijan zastreljal, bi že moral biti skoro vsak naš vojak zadet, a pri nas se vidi le majhne izgube. Priboril si še Italijan ni čisto nič, je še ravno na tistem prostoru, kot je bil začetkom vojske.

Jakob Felicitaj z Vurberga, ki služi pri cesarskih strelcih, piše: Nahajam se na 1867 metrov visoki gori blizu trdnjave B... na Goriškem. Mnogo trpimo, a vse z veseljem prenašamo, ker velja naš boj zakletemu sovražniku Avstrije in še posebej nas Slovencev. Slovenec za domovino vse pretrpimo. Lah imajo okrog nas na južnoznanodni in zahodni strani postavljenih vse polno težkih topov. Če bi italijanski topničarji bili kaj prida strelci, bi nam lahko napravili mnogo škode, a njih kroglice le zelo poredko zadeneajo. Tudi blizu mene je padlo več šrapnelov na tla, a se mi ni nič zgodilo. Bog da, da bi že bilo kmalu konec te borbe...

Janez Schönwetter iz Zamarkove pri Sv. Lenartu v Slov. goricah nam piše dne 11. julija: Zadeli ste me dve italijanski kroglici. Verolomni polentariji so zelo slabi strelci. Na bojišču sem se vedno šalil, ker so kroglice frčale večinoma mimo naših glav. Tudi mene so zadeli bolj slabo. Zato pa hvalim Boga in Marijo, da Italijan nima tistega talenta, ki ga imajo navadno dobri strelci.

Slovenski junaki — strah Italijanov.

Iz pisma z italijanskega bojišča pričujemo tale zanimiv odlomek:

Kako se nas Italijan boji, naj pokaže sledeči primer: Pred nami jih je kot mravljincev. Nekateri čete smo jim dobro postrigli. Poveljniki bi jih lahko sesekal na kosce, pa ne bodo več naskočili. Prav dobro slišimo, kako jih častniki vspodbujajo za napad, ali vojaki pravijo: „Non voglio, i me mazza!“ (Nočem, me bodo ustrelili!)

Nekega dne po 36urnem neprestanem streljanju — bilo je kakor na sodni dan — slišimo, kako jih major navdušuje za napad. Imenuje se Cappi, slišimo, kako ga imenujejo: „Signor maggiore Cappi!“ „Signor capitano Bonetti“ itd. Jedro njegovega govora je bilo: „Naše topništvo je uničilo one otroke. Pravo volsko so jim pobili Srbi in Rusi! Gori ni več žive duše. Poglejte, podrti so njihovi okopi. „Arampi oniamoci fratelli! Avanti Savoja!“ (Napodimo jih, brajše, Naprej Savojska!) Mi ga poslušamo. Vidimo, kako so se začeli približevati. Pustimo jih, da pridejo bližje.

Naenkrat ustrelimo. Gledam in poslušam in slišim, kako vpijejo: „Vara, vara! Sono vivi! Tutti, tutti! Non e vero che son morti come ha detto maggiore! (Glej, glej! Živi so! Vsi, vsi! Ni res, da so mrtvi, kakor je rekel major!) Hitro prično bežati. Major maha s sabljo, naj se vračajo. Ali ne bi jih nobeden ustavljal, tako beže. A za vsako granato, ki eksplodira kakor vulkan nad nami, vzdigujejo glavo z okopa. Slišimo jih, ko vpijejo: „Adesso sono frutti! La nostra granata li ha uccisi tutti! (Sedaj so pečeni. Naša granata je vse pobila.) Naj le pridejo blizu, jim bomo že pokazali, da smo še živi!“

Strojne puške pojejo Italijanom smrtno pesem.

Andrej Rožkar, doma iz Apač pri Radgoni, piše kot črnovojnik našega domačega domobranskega pešpolka svojemu stricu pri Sv. Ani v Slov. goricah z italijanskega bojišča dne 1. julija:

Jaz sem bil v Mariboru dodeljen oddelku strojnih pušk. Kakor Vam je znano, bil sem že doma zelo dober strelec in sem marsikateremu zajcu in drugi divjačini kar na tihem upihnil s svojo dvocevko življenje. To mojo spretnost so spoznali tudi tukaj in so mi izročili nalogo, da vodim usodo strelcev naše strojne puške. Ko bi Vi videli, ali vsaj slišali, kako frčijo kroglice moje strojne puške! To Vam je res strašno orožje! In ta vrsta orožja bo po splošnem mnenju tudi pripomogla k naši končni zmagi nad Italijani. Hvala Bogu, da imamo Avstrijci mnogo več in dosti boljše strojne puške kot Italijani. Naj Vam popišem, kako je včeraj (30. junija) kosila moja strojna puška med naskakujočimi Italijani in jim pela smrtno pesem.

Zjutraj ob 4. uri se je naš oddelek petero strojnih pušk razpostavil v varna kritja na gorovju D... na izhodnem bregu reke Soče. Za vsako strojno puško je bilo napravljenih kar po vrsti več v skalo vsakih kritij. Naši vrli pionirji in vojaški delavci so se pred izbruhom vojske po vseh važnih gričih in gorah ob Soči izdolbili v posamezne skale več metrov globoke jame in vrtali skozi skale nepreobširne luknje za cevi strojnih pušk. Te luknje so tako velike, da ima strelec, ki vodi strojno puško, skozi luknjo dober razgled proti sovražniku, v nasprotni nižavi ali bližnjih gorskih planotah. Tudi jama za strelivo in moštvo, ki se rabi pri strojni puški, je udobno izdobljena. Poleg tega pa je še navadno v skalo vrtana tudi votlina za opazovalca. Kjer ni bilo mogoče napraviti naravnih utrdb, tam se je napravilo umetna kritja. A vsekako so naravna kritja boljše kot ona, katera je napravila ali zložila človeška roka.

Včeraj zjutraj sem torej dobil odkazan prostor, odkoder bi naj moja strojna puška pošiljala smrtno pozdrave nezvestim Italijanom. Bila je zelo udobna jama. Skozi luknjo se je dobro videlo tja čez Sočo na postojanke naših sovražnikov. Bilo je še mračno. Krog pol pete ure sem opazil, da se bližajo večje trupe Italijanov našim utrdbam in postojankam, kjer je bila naša infanterija v kritjih. Dobil sem povelje, naj začnem streljati. Italijani so vpili in tulili, ko so začeli naskakovati, kakor divjaki. Točno ob ¼ na 5. uro je začelo pokati po celi naši gorski planoti kakih 15 strojnih pušk. Opazovalci so z daljnogledji zasledovali učinek našega streljanja. Medsebojno smo bili tudi vezani s telefonom in se je tako od puške do puške dajalo navodila, na katero stran in v kateri smeri naj vzame posamezna puška Italijane na muho. Grozen je bil učinek naših pušk. Prednje sovražne čete smo sproti pokosili k tlom. Od časa do časa smo slišali, kako so posamezne sovražne čete tulile, najbrž od strahu. Opazovalci so nam poročali, da se sovražne rezerve branijo naskakovati čez mrve prve vrste; odtod to tuljenje. Tudi naša infanterija, ki je ležala kakih 500 do 600 metrov pred nami, je s svojimi strelji mandrala Lahe k tlom, da je bilo veselje. Krog 8. ure dopoldne so polentariji bili odbiti. Na celih črti, kakor daleč sem videl, so bežali proti jugozahodni strani.

Naše izgube so bile malenkostne. Mojemu opazovalcu, Francu Vollgruber od Sv. Vida na Voglu, je kos skale, ki ga je odbila sovražna topovska kroglica nad nami, zdrobil levo nogo pod kolonom, pri nek drug puški pa je bil mrtev mož od strojnega moštva, in to so bile vse izgube, ki jih je imel v tem boju oddelek strojnih pušk. Ali bomo vedno tako srečni, je drugo vprašanje. Italijani, pa so imeli naravnost grozne izgube. Kajti na tem ozemlju skoro nobena kroglica, posebno če je sovražnik na odprtem ozemlju, ne zgreši svojega cilja. Če kroglica naravnost